

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl soudcem Tomášem Kocourkem v právní věci

žalobce: Y. N., narozen dne X,
státní příslušnost Běloruská republika,
bytem X,

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**,
se sídlem Nad Štolou 3, Praha,

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 11. 2019, č. j. OAM-330/ZA-ZA06-ZA08-PD3-2012,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 11. 2019, č. j. OAM-330/ZA-ZA06-ZA08-PD3-2012, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. Žalobce se žalobou podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), domáhá zrušení shora označeného rozhodnutí žalovaného (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým žalovaný podle § 53a odst. 4 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), žalobci neprodloužil doplňkovou ochranu.

Shodu s prvopisem potvrzuje: B. M.

2. Žalovaný v napadeném rozhodnutí zrekapituloval podstatné okolnosti věci a uvedl, že žalobci udělil doplňkovou ochranu rozhodnutím ze dne 12. 11. 2013, č. j. OAM-330/ZA-ZA06-ZA14-2012. Následně mu byla dvakrát prodloužena, naposledy do dne 28. 11. 2019. K udělení doplňkové ochrany bylo přistoupeno z důvodu hrozícího nebezpečí vážné újmy v Bělorusku. Žalovaný poprvé udělil žalobci doplňkovou ochranu s ohledem na to, že obecná politická situace se v Bělorusku zhoršila po prezidentských volbách v prosinci 2010 a v případě žalobce nebylo možné vyloučit, že by byl vystaven přímému a bezprostřednímu nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu.
3. Žalovaný nevyhověl žalobcově žádosti o prodloužení doplňkové ochrany ze dne 8. 10. 2018. Vycházel zejména z toho, že v Bělorusku došlo k pozitivnímu vývoji stran bezpečnostní situace, a žalobci tak nic nebrání, aby se vrátil do země původu. Uvedl, že žalobce nebyl čelním představitelem běloruské pozice ani předním aktivistou v boji za lidská práva. S žalobcem tvrzenými okolnostmi se vypořádal již ve svém prvním rozhodnutí, kdy mu neudělil azyl podle § 12 zákona o azylu, s čímž se žalobce ztotožnil, neboť proti němu nepodal žalobu. Žalovaný zjistil, že poslední prezidentské volby v této zemi OBSE (*Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě* – pozn. soudu) neuznala za svobodné a spravedlivé, avšak oproti předchozím volbám nedošlo k brutálnímu zásahu vůči občanské společnosti ani k zatčení opozičních lídrů. Západní země uznaly zlepšení běloruských poměrů a po volbách v roce 2015 Evropská unie a Spojené státy americké pozastavily některé sankce. Běloruské státní orgány ohledně lidských práv jednaly se západními zeměmi a v říjnu 2016 země přijala první mezirezortní plán pro tuto agendu. Režim rovněž od roku 2014 učinil jisté ústupky při uplatňování demokratických standardů, aby usnadnil ekonomickou spolupráci se západními zeměmi. Před volbami v roce 2015 byli propuštěni všichni přední političtí vězni, avšak volební proces zaznamenal jen malou změnu k lepšímu. V zemi nadále přetrvávají zákonná omezení pro nevládní organizace včetně politické cenzury, naopak byla rozvolněna legislativa pro financování nevládních organizací ze zahraničí a Národní shromáždění začalo vést více diskuzí a debat. Ze shromážděných podkladů vyplynulo, že během roku 2017 Bělorusko učinilo kroky k posílení svého hospodářství a celkově v zemi nedošlo ke změnám v antagonismu především mezi bezpečnostním aparátem státu a „zatvrzelými“ příslušníky opozice, došlo však k tomu, že tyto nejradikálnější prvky společnosti začaly vystupovat proti umírněným skupinám. Proběhla řada kontaktů prezidenta Lukašenka se západními zeměmi. V důsledku nepromyšleného vládního výnosu se po celé zemi konaly masové protesty, přičemž v březnu 2017 bylo „nemálo“ jejich účastníků zadrženo. Dále zjistil, že Bělorusko je autoritářský stát, avšak v posledních letech byly povoleny určité projevy, je motivováno mít lepší vztahy s Evropskou unií. Vláda omezuje svobodu shromažďování, přičemž demonstrace podléhají schválení ze strany úřadů, které jejich konání mohou svévolně zamítnout. V minulosti režim veřejné demonstrace rozháněl, avšak vlivem přibližování k západním zemím represivní orgány stále častěji jako formu potrestání demonstrantů volí pokuty. S ohledem na uvedená zjištění uvedl, že žalobci již nehrozí nebezpečí vážné újmy, a neexistují tedy důvody pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu. Dále uvedl, že v případě žalobcova návratu nic nenasvědčuje jeho postihu za jeho pobyt v zahraničí nebo v souvislosti s řízením o mezinárodní ochraně. Nehrozí mu ani postih za trestný čin diskreditace Běloruské republiky podle čl. 369 běloruského trestního zákoníku, neboť se podle něj zpravidla netrestá, běloruské státní orgány se uchylují spíše k „drobnějším životním nepříjemnostem“ v případě jejich nevole s tím, že daný občan

vědomě diskreditoval Bělorusko v zahraničí. Žalovaný vyjádřil své přesvědčení o využívání mezinárodní ochrany žalobcem pouze k legalizaci pobytu na území české republiky. A zabýval se i dopady předmětného rozhodnutí do soukromého a rodinného života žalobce, přičemž dospěl k závěru, že rodinné vazby v České republice nejsou důvodem pro udělení doplňkové ochrany. Z výše uvedených důvodů rozhodl tak, že žalobci neprodloužil doplňkovou ochranu.

Obsah žaloby a vyjádření k žalobě

4. Žalobce uvedl, že žalovaný napadeným rozhodnutím porušil § 3, § 2 odst. 1, § 50 odst. 3 a 4 a § 52 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), dále porušil § 14a a § 53a odst. 4 ve spojení s § 17a zákona o azylu. Žalovaný podle něj porušil i čl. 3 a čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).
5. V první řadě okázal na zákonnou úpravu prodloužování doplňkové ochrany, podle níž lze doplňkovou ochranu neprodloužit, pokud okolnosti, jež vedly k jejímu udělení, zanikly nebo se změnily do té míry, že již doplňkové ochrany není zapotřebí. Změna okolností musí být významné a trvalé povahy. Podle judikatury se musí jednat o kvalifikovanou změnu, resp. úplný zánik těch okolností, které vedly k udělení doplňkové ochrany. Čím obecnější a neurčitější jsou důvody pro udělení doplňkové ochrany, tím obtížnější odůvodňování jejího neprodloužení lze očekávat. Žalovaný v roce 2013 udělil žalobci doplňkovou ochranu z důvodu celkově neuspokojivé situace v Bělorusku. Podle žalobce nelze tvrdit, že stav v roce 2019 je kvalifikovaným způsobem lepší než v letech 2013, 2014 a 2016, kdy mu žalovaný doplňkovou ochranu udělil, resp. prodloužil. V napadeném rozhodnutí žalovaný sice poukázal na některé pozitivní trendy, nicméně z něj není zřejmé, jaký dopad tyto změny mají na ochranu lidských práv běloruských občanů v praxi, ani konkrétně na žalobcův případ. Žalovaný tak nezjistil stav věci způsobem, o němž nejsou důvodné pochybnosti.
6. Dále poukázal na to, že zprávy, z nichž žalovaný vycházel, popisovaly zlepšení v oblasti hospodářství a podnikatelské činnosti v Bělorusku. Takové podklady však nemohou být podkladem pro tvrzení zlepšení v Bělorusku, pro která by tam již žalobci nehrozilo žádné nebezpečí. S těmito podklady se žalobce neztotožnil a poukázal na jiné, které považuje za relevantnější a na které sám žalovaný odkazuje v napadeném rozhodnutí. Závěr žalovaného o výrazném zlepšení situace v Bělorusku nemá podklad v provedených důkazech.
7. Žalobce uvedl, že již jen z důvodu podání žádosti o mezinárodní ochranu v zahraničí mu bude hrozit nebezpečí vážné újmy. Poukázal na běloruské trestní předpisy, podle nichž je kriminalizována „diskreditace Běloruské republiky“ v zahraničí. S ohledem na to, že se v Bělorusku nezdržuje již od roku 2001, aniž by měl v cestovním pase vylepený vízový štítek nebo povolení k pobytu jiné země, bude běloruským státním orgánům zřejmé, že v zahraničí pobýval jako žadatel o mezinárodní ochranu či mu byla udělena. Závěr žalovaného, že uvedené ustanovení běloruského trestního zákoníku se v praxi neužívá, není ničím podložený. Naopak z jiných zpráv plyne, že běloruské státní orgány svévolně zatýkají a vězní osoby bez zákonného podkladu a jinými způsoby porušují lidská práva. Podle žalobce proto nelze vyloučit, že by podobné nebezpečí v případě návratu nehrozilo i jemu. Pro podporu svých závěrů odkázal i na zprávu Amnesty International, podle níž nedošlo v Bělorusku v oblasti lidských práv a základních svobod k významnému zlepšení, což se shoduje i se zprávami Human Rights Watch (Belarus World Report 2018). Zvláštní

zpravodaj OSN pro lidská práva v Bělorusku v říjnu 2017 dokonce uvedl, že tamní situace v oblasti ochrany lidských práv je katastrofální.

8. Žalobce závěrem upozornil na to, že pobývá v České republice se svou manželkou a dvěma nezletilými dětmi, kteří jsou občany Ruska a mají na území České republiky povolen trvalý pobyt. Nelze po nich požadovat, aby jejich rodinný život realizovali v Bělorusku s žalobcem. Neproloužení doplňkové ochrany je tak i zásahem do jeho soukromého a rodinného života. Žalobce se také neztotožňuje s tím, že by svůj status mezinárodní ochrany využíval k legalizaci svého pobytu. Na území České republiky se nacházel legálně na základě doplňkové ochrany, pro jejíž udělení splňoval podmínky, proto tvrzení žalovaného o využívání doplňkové ochrany je naprosto zavádějící. Uzavřel, že ačkoliv v Bělorusku k určitým změnám došlo, nejedná se o takové změny, na základě kterých by mu neměla být prodloužena doplňková ochrana.
9. Žalovaný ve vyjádření k žalobě zrekapituloval dosavadní průběh řízení i obsah napadeného rozhodnutí a žaloby a uvedl, že nesouhlasí s obsahem žalobních námitek. Opětovně uvedl, že žalobci nehrozí postih za dlouhodobý pobyt v zahraničí a jeho nesouhlas s uvedeným závěrem pouze potvrzuje přesvědčení žalovaného, že se žalobce pokouší legalizovat svůj pobyt v České republice žádostí o prodloužení mezinárodní ochrany. Žalobce také uvedl, že pobyt nelegalizoval jiným způsobem pouze proto, že mu k tomu chybí finanční prostředky. Dále poukázal na to, že doplňková ochrana neslouží k ochraně soukromého a rodinného života. Žalobci nebude znemožněna realizace rodinného života, neboť jeho rodině nic nebrání odcestovat se žalobcem do Běloruska. Uvedl, že nesouhlas žalobce s napadeným rozhodnutím nezakládá jeho nezákonnost, a navrhl, aby soud žalobu zamítl.

Skutková zjištění vycházející z obsahu správního spisu

10. Ze správního spisu soud zjistil následující skutečnosti.
11. Žalobce podal dne 30. 10. 2012 žádost o udělení mezinárodní ochrany. Uvedl, že je státním občanem Běloruské republiky, běloruské národnosti, je schopen se dorozumět bělorusky a rusky a je rozvedený. V Bělorusku žijí jeho bratr a sestra, v České republice s ním žijí jeho dvě nezletilé děti a družka. Je pravoslavného náboženství a není členem žádné politické strany či organizace. Má vysokoškolské vzdělání a v Bělorusku pracoval jako státní zástupce. Svou vlast opustil, neboť se začal obávat o svůj život. Měl potíže, když pracoval v Bělorusku na prokuratuře, kvůli svým politickým názorům. Z důvodu jeho názorů, které otevřeně prezentoval, byl požádán, aby dal v práci výpověď. Někteří jeho známí začali za své politické názory dostávat pokuty, jiní šli do vězení a další prostě zmizeli. V té době se také znal s rektorem univerzity (K.), kterého otevřeně a veřejně podporoval. Dne 14. 5. 2001 mu zavolal jeden jeho známý, se kterým studoval na univerzitě a v daném čase pracoval na prokuratuře v obvodu, kde žalobce žil, a sdělil mu, že musí zmizet nebo ho zavraždí. Oficiálně měl být obviněn z výtržnictví a ohrožování veřejného pořádku. Následně si žalobce během tří hodin vyřídil přes cestovní kancelář vízum a odcestoval z Běloruska. V průběhu dvou následujících let po jeho odjezdu k nim domů chodili policisté a hledali jej. Do Běloruska se nemůže vrátit, od svého bratra zjistil, že jej u nich doma hledali nějáci lidé. Také zjistil, že státní orgány na hranicích Běloruska mají k dispozici seznamy lidí, kteří se angažovali v politice, a tito lidé jsou pak ihned zadrženi a je s nimi zahájeno trestní řízení. Obává se i smrti, neboť jeho známého novináře O. B. pověsili, ale oficiálně řekli, že spáchal sebevraždu. Žalobce se v České republice účastnil různých protestů na podporu politických vězňů v Bělorusku apod. Na všech těchto akcích

byli lidé, kteří tvořili kamerové záznamy, na kterých je jistě zachycen. Na základě informací od svého známého, který pracuje na polsko-běloruských hranicích, se domnívá, že je zcela určitě na zmíněném seznamu uveden. Obává se, že ho v Bělorusku zavraždí nebo zavraždí za jeho názory, nedokáže mlčet. V budoucnu by si rád udělal nostrifikaci právnického diplomu a pomáhal příchozím z Běloruska. V České republice pobývá nepřetržitě od roku 2001, již žádal o mezinárodní ochranu, ale nebyla mu udělena. Byla proti němu vedena dvě trestní řízení, v roce 2001 byl 7 měsíců ve vazbě, neví za co, v případě druhého řízení byl odsouzen Městským soudem v Praze za padělání a falšování dokladů, byl podmíněně odsouzen. Dále uvedl, že jeho zdravotní stav je dobrý.

12. Dne 7. 11. 2012 proběhl se žalobcem pohovor k žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Žalobce v rámci něj uvedl, že se za posledních 11 let seznámil s lidmi z běloruské opozice a společně pořádali akce proti diktatuře prezidenta Lukašenka a oficiální politice země. Většina těchto akcí byla nahrávána a oni se domnívají, že je nahrávala KGB. Chystal se zpět do Běloruska v naději, že se něco změnilo, proto zavolač svému bratrovi v polovině září (2012 – pozn. soudu), zda se o něj někdo nezajímal. Bratr mu nejprve sdělil, že nikoliv. Následně však z osobních důvodů nemohl odjet a na konci září mu bratr řekl, že za ním přišli nějakí lidé (asi z KGB) a ptali se po něm. To žalobce znepokojilo. Proto se spojil se svým známým, který pracuje na polsko-běloruských hranicích, který mu řekl o výše zmíněných seznamech osob. Žalobce se bojí o svůj život, své zdraví. Nechce do vězení. Od roku 2001 pobývá v České republice a pracoval na stavbách. Proti žalobci byla v České republice vedena dvě trestní řízení. V druhém řízení se jednalo o zfalšované doklady, chtěl zde pracovat, ale nikterak se mu nepodařilo legalizovat svůj pobyt. Žalobce a další opoziční aktéři protestovali proti výsledku voleb v Bělorusku z roku 2010. Akce se konala na Václavském náměstí a vedle běloruského velvyslanectví, kde předali dopis za propuštění politických vězňů běloruskému velvyslanci. Dále se účastnil třeba akce 100 dní za mřížemi, v prosinci 2010, další akce proběhla v červenci 2011 na podporu politických vězňů. Žalobce dále vyjmenoval vícero protestních akcí, kterých se účastnil. Tyto akce organizovaly organizace Běloruská diaspora (ta sdružuje Bělorusy v zahraničí), Svaz mládeže ECOSY, Mladá fronta (předsedou je bývalý prezidentský kandidát Michailovič). Žalobce se akcí účastnil, na organizaci se nepodílel, o akcích se dozvídal od svých přátel, jeden z nich zde dostal azyl. Uvedl, že od nástupu Lukašenka se v Bělorusku situace jen zhoršuje. Domníval se, že se situace mohla zlepšit s ohledem a to, že v roce 2012 bylo propuštěno několik politických vězňů. Následně se však spojil se známým na hranicích a ten mu sdělil výše uvedené. Žalobce tak pochopil, že se nic nezlepšilo. Žalobci také telefonoval bratr a sdělil mu, ať raději nejedí, že ho doma někdo hledal. Domnívá se, že pro jeho opoziční činnost. Následně žalobce hovořil i se svým známým na hranicích, který se podíval do výše zmíněného seznamu a sdělil žalobci, že je na něm také. Všechny protesty někdo nahrává či fotografuje, a tak se projev stává veřejným. Žalobce se osobně znal s O. B. (zavražděný novinář), v době kdy studoval práva na Běloruské státní univerzitě. I po žalobcově odjezdu ze země byli v kontaktu. Žalobce dále uvedl, že složky běloruského režimu se zaměřují na představitele opozice, kteří aktivně vystupují proti běloruskému režimu, přičemž on sám se za takového představitele také považuje. Žalobce se domnívá, že by ho v Bělorusku čekala jistá smrt.
13. Součástí správního spisu je dokument organizace Freedom House, Svoboda ve světě 2013 – Bělorusko ze dne 5. 8. 2013, dokument žalovaného ze dne 17. 7. 2013 nazvaný Bělorusko, Situace neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti, Návrat do vlasti

po dlouhém pobytu v zahraničí, dokument organizace Human Rights Watch, Výroční zpráva 2013 – Bělorusko ze dne 21. 8. 2013.

14. Žalovaný vydal rozhodnutí ze dne 12. 11. 2013, č. j. OAM-330/ZA-ZA06-ZA14-2012, jímž žalobci neudělil azyl podle § 12, § 13 a § 14 zákona o azylu a udělil mu doplňkovou ochranu podle § 14a zákona o azylu na 12 měsíců. Uvedl, že vzhledem k nepříznivé bezpečnostní situaci v Bělorusku, která se vyhroutila po posledních prezidentských volbách v prosinci 2010, v případě návratu žalobce do země nelze jednoznačně vyloučit, že by mohl být vystaven přímému a bezprostřednímu nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu.
15. Žalobce dne 11. 11. 2013 doručil žalovanému materiály, které by mohly mít vliv na výsledek jeho řízení. Předložil záznamy z různých webových stránek (např. Rádio Svobodná Evropa, Český rozhlas, Člověk v tísni) popisující akci solidarity s běloruskými vězni, jež se konala v Praze dne 19. 12. 2012, a dále záznamy z různých webových stránek (Asociace za modernizaci, Občanské Bělorusko, Člověk v tísni) popisující akci Svabodu Alešovi Bjaljackému, uvězněnému běloruskému obránci lidských práv, na některých fotografiích z těchto stránek je i žalobce. Předložil pak i vlastní fotografie z daných akcí, na nichž je zachycen s transparentem (Stop the dictatorship!).
16. Dne 17. 10. 2014 podal žalobce žádost o prodloužení doplňkové ochrany. Uvedl, že se v Bělorusku nic nezměnilo a on se stále obává o svůj život. Žalovaný rozhodnutím ze dne 12. 11. 2014, č. j. OAM-330/ZA-ZA06-ZA14-PD1-2012, prodloužil žalobci doplňkovou ochranu. V rozhodnutí uvedl, že po prostudování informací o zemi původu (zpráva Human Rights Watch ze dne 21. 1. 2014, zpráva Ministerstva zahraničí USA ze dne 27. 2. 2014 o dodržování lidských práv v Bělorusku a aktualizované dokumenty žalovaného) dospěl k závěru, že nedošlo k podstatné změně situace v Bělorusku s ohledem na potíže žalobce.
17. Dne 13. 10. 2016 podal žalobce další žádost o prodloužení doplňkové ochrany, kterou odůvodnil tím, že se v Bělorusku stále nic nezměnilo. Není tam demokracie a jakákoliv svoboda slova je potírána, protože se nemůže vrátit domů, bojí se. Žalovaný rozhodnutím ze dne 7. 11. 2016, č. j. OAM-330/ZA-ZA06-ZA14-PD2-2012, opětovně prodloužil žalobci doplňkovou ochranu, tentokrát o 24 měsíců. V odůvodnění uvedl, že vycházel z výroční zprávy Human Rights Watch 2016 – Bělorusko, z vlastních zpráv o zemi původu týkajících se postavení neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti, ze zprávy Freedom House Svoboda ve světě 2016 – Bělorusko. Dospěl k závěru, že v Bělorusku nedošlo k podstatné změně situace s ohledem na potíže žalobce.
18. Dne 8. 10. 2018 podal žalobce další žádost o prodloužení doplňkové ochrany. Uvedl, že se v Bělorusku nic nezměnilo, obává se o svůj život a pronásledování ze strany vlády.
19. Dne 17. 4. 2019 byl se žalobcem proveden pohovor k žádosti o prodloužení doplňkové ochrany. Žalobce v rámci něj uvedl, že se svůj pobyt nesnažil legalizovat jiným způsobem než žádostmi o prodloužení doplňkové ochrany, neboť mu k tomu chybí finanční prostředky. Uvedl, že v Bělorusku se nic nezměnilo. Stále se obává o svůj život, neboť v letech 1990 - 2000 pracoval jako právník a byl stíhán za své myšlenky, bylo mu řečeno, že pokud nebude zticha, půjde do vazby, což v Bělorusku znamená, že se může stát cokoliv. Oficiálně obviněn nebyl, neboť stihl odcestovat ze země. Ačkoliv je to již 20 let, v Bělorusku vládne již od roku 1994 Lukašenko, a proto se tam nic nemění. Je možné tam jít do vazby za cokoliv špatného, co řekne o Bělorusku. Žalobce veřejně vystupoval proti

Bělorusku na Václavském náměstí, schází se s uprchlíky z Běloruska. Poslední dva roky veřejně nevystupoval, naposledy někdy v roce 2016 či 2017 k výročí smrti posledního prezidenta Běloruska na pietní akci, na kterou ho pozval jeho známý. Žalobce hovořil na této akci. Žalobce má v Bělorusku sourozence, matku a nevlastního otce. Jeho nevlastní otec pracoval u KGB a žalobce od něj má informace, že se nesmí ukázat v Bělorusku. Pokud by přijel, byl by stíhán za své názory. U žalobcova nevlastního otce doma se po žalobci také ptali policisté v civilu. Žalobce se v případě návratu bojí uvěznění, odmítá mlčet a spolupracovat s běloruským režimem. Uvedl, že nesouhlasí s tvrzením žalovaného o zlepšení situace v Bělorusku. Fakt, že bylo povoleno Lukašenkovi vyjet do Evropy, za zlepšení, nepovažuje. V průběhu žalobcova pobytu v České republice se mu narodily dvě děti (2011 a 2008), manželka se narodila v B., ale je ruské národnosti, všichni tři mají ruské občanství. Děti zde chodí do školy. Žalobce považuje za nesmyslné, aby se manželka musela sama starat o děti, když mají otce. Žalobce se podílí na výchově a pracuje na stavbě jako dělník (disponuje živnostenským oprávněním).

20. Součástí správního spisu je dokument žalovaného ze dne 14. 6. 2019 Bělorusko, Bezpečnostní a politická situace v zemi podle stavu k červnu 2019, z níž plyne, že poslední volby v Bělorusku nejsou svobodné ani spravedlivé. Prakticky o všem rozhoduje prezident Lukašenko a civilní úřady udržují kontrolu nad bezpečnostními složkami. Ačkoliv běloruské zákony zakazují špatné zacházení, v praxi se běloruské bezpečnostní složky k těmto postupům často uchylují. Došlo k navázání vztahů mezi Běloruskem, USA a Evropskou unií. Mučení a nelidského zacházení se dopouštěla zejména běloruská policie a tajné služby. Vláda omezovala právo vycestovat do zahraničí. Vláda ale také spolupracovala s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a dalšími humanitárními organizacemi při poskytování ochrany navracejícím se uprchlíkům. Součástí správního spisu je taktéž dokument žalovaného ze dne 10. 6. 2019, Pobyt občanů Běloruské republiky (BR) v zahraničí, Situace občanů BR po návratu do vlasti, Sledování občanů BR v souvislosti s podáním žádosti o mezinárodní ochranu, Situace neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu, Trestní řád BR – čl. 369-1 „diskreditace Běloruské republiky“, Trestní řád čl. 356 „zrada státu“, Návrat občanů BR bez dostatečných dokladů do vlasti, Pozbytí státního občanství BR. Z něj plyne, že běloruské státní orgány mají přesný přehled o délce pobytu všech svých občanů v zahraničí, nikoliv o jeho typu. Navracející se občané nejsou plošně zájmovou kategorií, leda se o jejich činnostech „vědělo“ již před jejich odcestováním. Je běžnou praxí běloruských státních orgánů zjišťovat důvod pobytu v zahraničí, ačkoliv na tu informaci nemají právo. Státní orgány zpravidla nesledují osoby po jejich návratu do Běloruska, leda by se jednalo o delší pobyt, pak je budou mít milice v hledáčku. Běloruský trestní řád upravuje trestný čin diskreditace Běloruské republiky, podle nějž jsou trestána odnětím svobody od dvou do čtyř let „*vědomě lživá sdělení cizímu státu, zahraniční nebo mezinárodní organizaci o politické, ekonomické, sociální, vojenské nebo mezinárodně-politické situaci v Bělorusku*“. Dosud se podle tohoto článku netrestalo. Pokud běloruské státní orgány chtějí někomu ukázat svou nelibost z toho, že hovořil v zahraničí o Bělorusku, uchylují se spíše k drobným životním nepříjemnostem, pravděpodobně z důvodu problematické důkazní situace ohledně „*lživého*“ sdělení. Trestný čin zrada státu je obdobou českého trestného činu vlastizrady a je aplikován na osoby nacházející se mimo běloruské území, nikoliv na navrátilé občany. Aplikace tohoto trestného činu na azylanty by byla problematická. Dále je součástí spisu informace Jamestown Foundation/Euroasia Daily Monitor ze dne 18. 1. 2018, Shrnutí uplynulého roku: Bělorusko usiluje o větší národní konsolidaci. Podle ní národní konsolidace Běloruska pokročila vpřed. Prezident

Lukašenko vydal dva stěžejní výnosy, které měly odstranit omezení pro podnikatelskou činnost a podpořit úspěšný běloruský IT sektor. Došlo k registraci občanské kampaně „Mluvte pravdu“, která se staví proti vládě, ale nebrání se spolupráci s ní. Bělorusko se začalo pomalu vzdalovat Rusku. Hostilo schůzi Parlamentního shromáždění OBSE, došlo také k oficiálnímu kontaktu mezi běloruskými poslanci a poslanci Evropského parlamentu, Lukašenko dostal pozvání na Summit Východního partnerství. Výnosy prezidenta o sociálních parazitech pak přinesly masivní protesty po celé zemi a nemálo jejich účastníků bylo zadrženo. Dále je součástí spisu zpráva ze dne 13. 3. 2019 Ministerstva zahraničí USA o dodržování lidských práv v roce 2018 – Bělorusko (dále také „zpráva MZV USA“). Podle ní je Bělorusko autoritářský stát, prezident Lukašenko od svého zvolení v roce 1994 upevnil svou vládu nad všemi institucemi a oslabil právní stát, vydává despotické výnosy a manipuluje volby, mezinárodní standardy nesplňovaly ani volby v roce 2016. Mezi problémy v dodržování lidských práv se řadilo mučení, svévolné zatýkání a věznění, život ohrožující podmínky ve věznicích, svévolné a nezákonné zadržování osob, zásahy do soukromí, neopodstatněné omezování svobody projevu, tisku a internetu, včetně cenzury, křivých obvinění, násilí na novinářích a jejich věznění, tvrdá omezení svobody sdružování a shromažďování, včetně soudních ukládání trestů za pokojné protesty, neprošetření vleklých se případů politicky motivovaných zmizení, omezování politické účasti, korupce a tvrzení o nucených potratech a obchodu s lidmi. Ze zprávy dále plyne celková tristní situace týkající se dodržování lidských práv v Bělorusku, včetně nedodržování práva na spravedlivý proces.

21. Dne 26. 9. 2019 se žalobce seznámil s podklady pro vydání rozhodnutí. Nechtěl nic doplnit, ani se nikterak vyjádřit.

Splnění procesních podmínek a rozsah soudního přezkumu

22. Soud ověřil, že žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou a splňuje všechny formální náležitosti na ni kladené. Jde tedy o žalobu věcně projednatelnou.
23. Článek 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“) vyžaduje, aby soudy prvního stupně přezkoumávající rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany posuzovaly projednávaný případ podle skutkového a právního stavu ke dni rozhodnutí soudu. Členské státy Evropské unie byly povinny výše uvedené pravidlo transponovat do vnitrostátního právního řádu do 20. 7. 2015 (viz čl. 51 odst. 1 procedurální směrnice). Protože doposud nebyly do českého právního řádu požadavky čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice promítnuty, ačkoliv transpoziční lhůta již uplynula, má uvedený článek procedurální směrnice přímý účinek. Jelikož žádost o prodloužení doplňkové ochrany byla podána dne 8. 10. 2018, dopadá na toto řízení, včetně řízení o žalobě proti napadenému rozhodnutí, procedurální směrnice, a ustanovení § 75 odst. 1 s. ř. s. se tedy neužije.
24. Soud rozhodl o žalobě v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. bez jednání; žalovaný vyjádřil s tímto postupem výslovný souhlas, žalobce pak udělil souhlas *implicit*, neboť na výzvu soudu ve stanovené lhůtě nesdělil, že s rozhodnutím věci bez jednání nesouhlasí.

Posouzení žalobních bodů

25. Žalobce předně namítl, že v Bělorusku nenastaly změny významné a trvalé povahy, na základě kterých by bylo důvodné očekávat, že mu v případě návratu do země nebude hrozit nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu.

26. Podle § 53a odst. 4 věty čtvrté zákona o azylu ministerstvo vnitra prodlouží dobu, po kterou je udělena doplňková ochrana, v případě, že osobě požívající doplňkové ochrany i nadále hrozí vážná újma (§ 14a) a nenastanou-li důvody pro její odejmutí (§ 17a).

Podle čl. 16 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. 12. 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“) státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti přestávají být osobou, která má nárok na doplňkovou ochranu, jestliže okolnosti, které vedly k přiznání statusu doplňkové ochrany, přestanou existovat nebo se změny do té míry, že ochrany již není třeba.

Podle čl. 16 odst. 2 kvalifikační směrnice při uplatňování odstavce 1 přihlížejí členské státy k tomu, zda je změna okolností natolik významná a dlouhodobá, že osoba, která má nárok na doplňkovou ochranu, již není vystavena reálnému nebezpečí vážné újmy.

Podle čl. 19 odst. 1 kvalifikační směrnice pokud jde o žádosti o mezinárodní ochranu podané po vstupu směrnice 2004/83/ES v platnost, členské státy odejmou, ukončí platnost nebo zamítnou prodloužení platnosti statusu doplňkové ochrany, který byl přiznán vládním, správním, soudním nebo kvazisoudním orgánem státnímu příslušníkovi třetí země nebo osobě bez státní příslušnosti, pokud již dotyčná osoba přestala být osobou, která má nárok na doplňkovou ochranu podle článku 16.

Podle čl. 19 odst. 4 kvalifikační směrnice aniž je dotčena povinnost státního příslušníka třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti v souladu s čl. 4 odst. 1 sdělit všechny významné skutečnosti a poskytnout všechny související dokumenty, které mají k dispozici, prokazuje v jednotlivém případě členský stát, který status doplňkové ochrany přiznal, že dotyčná osoba přestala být nebo není osobou, která má nárok na doplňkovou ochranu podle odstavců 1, 2 a 3 tohoto článku.

Podle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu se za vážnou újmu podle tohoto zákona považuje mučení, nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu.

27. V projednávané věci je jádrem právního sporu mezi stranami otázka, zda bylo žalovaným prokázáno, že v případě žalobce došlo k podstatné změně okolností, které v jeho případě vedly žalovaného k udělení doplňkové ochrany, a zda neexistují jiné důvody pro její udělení.

28. Soud obecně uvádí, že neprodloužení doplňkové ochrany je založeno na klauzuli *rebus sic stantibus*, tj. podstatné změně okolností. Z čl. 19 odst. 1 kvalifikační směrnice vyplývá, že „*existuje příčinná souvislost mezi změnou okolností ve smyslu článku 16 této směrnice a nemožností dotčené osoby zachovat si status doplňkové ochrany, neboť její původní obava z vážné újmy ve smyslu článku 15 uvedené směrnice již není oprávněná*“ (rozsudek Soudního dvora EU ze dne 23. 5. 2019, *Bilali*, C-720/17, bod 48).

29. Žalobce proti napadenému rozhodnutí namítá, že žalovaný předně vychází ze zpráv popisujících zlepšující se hospodářskou situaci v Bělorusku a zahraniční politiku Běloruska.

Pozitivní trendy v této oblasti však nemohou být jediným podkladem pro závěr, že situace v Bělorusku se zlepšila natolik, že žalobci již nehrozí vážná újma. Naopak ze zpráv, jež jsou podkladem pro rozhodnutí (zpráva MZV USA 2018), plyne, že ačkoliv zákonná úprava zakotvuje ochranu lidských práv, v praxi jsou tato práva porušována, a to zejména představiteli veřejné moci (např. KGB). Závěr žalovaného o zlepšení situace v Bělorusku nemá oporu v provedených důkazech.

30. Ustanovení § 53a odst. 4 větu čtvrtou zákona o azylu je třeba ve světle kvalifikační směrnice vykládat tak, že žalovaný v případě žádosti osoby požívající doplňkové ochrany tuto neprodlouží pouze tehdy, pokud nepochybně prokáže, že došlo k podstatné změně okolností. Těmito okolnostmi jsou ty, které žalovaného vedly k udělení doplňkové ochrany (srov. stanovisko generálního advokáta Soudního dvora EU ze dne 24. 1. 2019, *Bilali*, C-720/17, bod 58). Změna takových okolností pak musí být podstatná, tj. významná a dlouhodobá (čl. 16 odst. 2 kvalifikační směrnice), přičemž tato změna „*napravila příčiny, které vedly k přiznání statusu doplňkové ochrany*“ (rozsudek Soudního dvora EU, *Bilali*, bod 49). Podmínka významnosti a dlouhodobosti změn má zabránit tomu, „*že by statusy, které byly přiznány, byly neustále zpochybňovány z důvodu přechodných změn situace existující v zemi původu osob, jimž byly takové statusy přiznány, čímž je zaručena stabilita jejich situace*“ (stanovisko generálního advokáta Soudního dvora EU, *Bilali*, bod 60). V souladu se zásadou materiální pravdy (srov. § 3 správního řádu) musí být žalovaným nepochybně prokázáno (srov. čl. 19 odst. 4 kvalifikační směrnice), že k takové změně došlo, tj. že žalobce přestal být osobou, která má na doplňkovou ochranu nárok. Taková změna okolností se přitom musí zakládat na faktech přesně a úplně zjištěných, které nevzbuzují důvodné pochybnosti o své pravdivosti, přičemž tyto nové informace musí znamenat „*dostatečně významnou a konečnou změnu jeho poznatků o tom, zda žadatel splňuje podmínky pro přiznání statusu doplňkové ochrany*“ (rozsudek Soudního dvora EU, *Bilali*, bod 50). Z odůvodnění rozhodnutí žalovaného, kterým se doplňková ochrana neprodlužuje, přitom musí být v souladu s § 68 odst. 3 správního řádu seznatelné, že všechny uvedené podmínky byly splněny. Tomuto požadavku však napadené rozhodnutí nevyhovuje.
31. Předně je nutno konstatovat, že žalovaný v napadeném rozhodnutí na stranách 3 až 5 poměrně podrobně zrekapituloval a vyzdvihl zjištění, která učinil z výše uvedených zpráv o stavu právního státu a ochrany lidských práv v Bělorusku v předmětném období. Žalovaný však tato zjištění nikterak neposoudil, nezhodnotil, kriticky nereflektoval ani nedal do vzájemných souvislostí, tedy neprovedl ve věci v odpovídajícím rozsahu hodnocení podkladů, a neosvětlil, jaké skutečnosti má z jakých podkladů za prokázané. Následně dospěl k závěru, že žalobce žádá o prodloužení doplňkové ochrany výhradně z důvodu legalizace svého pobytu na území České republiky a bez dalšího uvedl, že „*v případě žadatele o prodloužení doplňkové ochrany pominuly již důvody, pro které mu byla udělena doplňková ochrana, a v případě jeho návratu do vlasti mu dle správního orgánu již nehrozí nebezpečí vážné újmy dle § 14a zákona o azylu*“.
32. Takové zkratkovité posouzení ze strany žalovaného nemůže ve světle výše uvedených požadavků kvalifikační směrnice obstát. Shrnu-li žalovaný v napadeném rozhodnutí obsah jím obstaraných zpráv o stavu lidských práv a právního státu v Bělorusku a poté bez dalšího konstatoval, že na tomto základě pominuly důvody, pro které byla udělena mezinárodní ochrana, nedostal elementárnímu požadavku na odůvodnění svého rozhodnutí, neboť není patrné, jaké konkrétní závěry či zjištění jej k tomuto posouzení vedly.

33. Zásadním nedostatkem napadeného rozhodnutí soud shledává skutečnost, že navzdory obsahu zpráv, které žalovaný cituje, žalovaný bez jakýchkoli vysvětlení či úvah uzavřel, že situace v Bělorusku se v mezidobí zlepšila. Tyto zprávy přitom mimo jiné uvádějí, že stav demokratických institucí a lidských práv se během předmětného období nijak zásadně nezměnil, nevládní organizace se musely úředně zaregistrovat, přetrvávala politická cenzura, nejradikálnější vládní elementy začaly vystupovat proti umírněným skupinám ve společnosti, nemálo účastníků demonstrací bylo zadrženo, Bělorusko je autoritářský stát, došlo k útokům na nezávislá média a k posunu v trestání demonstrantů častěji (pouze) pokutami.
34. Vedle toho zprávy, na nichž žalovaný své rozhodnutí a citovaný závěr založil, se hojně zabývají ekonomickou situací, respektive ekonomickým či hospodářským směřováním Běloruské republiky ve vztahu k západním zemím, a diplomatickými úspěchy na poli mezinárodních vztahů. Uvádějí na více místech například to, že Bělorusko zahájilo určitý dialog se západními zeměmi a tyto země vůči němu uvolnily některé sankce. Takové zjištění nemůže být samo o sobě nosným argumentem pro neprodloužení doplňkové ochrany. Může sice v souvislosti s jinými zjištěními, zejména pak o aktuální bezpečnostní situaci v Bělorusku, o stavu lidských práv a o stavu občanské společnosti, doplňovat rámec argumentace rozhodnutí, kterým žalovaný vypořádal žalobcovu žádost. Z napadeného rozhodnutí však není vůbec seznatelné, z jakých důvodů právě tato zjištění žalovaný hojně rekapituluje a uvádí. Zcela pak absentuje úvaha či hodnocení žalovaného stran posouzení pozitivních a negativních zjištění citovaných zpráv, tedy srozumitelné vyjádření toho, proč a na základě čeho žalovaný dospěl k závěru, že situace v Bělorusku se zlepšila natolik, že pominula hrozba vážné újmy pro žalobce, a že toto zlepšení je významné, dlouhodobé a nikoliv pouze přechodné (rozsudek NSS ze dne 29. 6. 2011, č. j. 7 Azs 21/2011-57).
35. Žalovaný udělil žalobci doplňkovou ochranu v roce 2013 s ohledem na nepříznivou bezpečnostní situaci v Bělorusku, která se vyhrtila po prezidentských volbách v roce 2010, přičemž v případě žalobce nebylo možné vyloučit, že by v případě návratu byl vystaven nebezpečí vážné újmy podle § 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu. Toto odůvodnění je velmi obecné a k situaci v Bělorusku, resp. hrozbám nebezpečí, jimž by žalobce musel v případě návratu čelit, v zásadě nic neříkající. Rovněž v nyní napadeném rozhodnutí žalovaný zopakoval, že žalobci nebyla udělena doplňková ochrana kvůli událostem, jimž byl žalobce osobně vystaven (tuto individualizovanou část azylového příběhu vyhodnotil žalovaný jako nedůvodnou z pohledu všech forem mezinárodní ochrany), nýbrž kvůli obecné situaci v zemi původu. Z rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany nelze zjistit, jakému konkrétnímu jednání by mohl být žalobce v případě návratu do země původu podle žalovaného vystaven a z jakého důvodu. To zásadním způsobem ztěžuje možnost prokázat, že se situace v zemi původu zlepšila natolik, že žalobci dříve identifikovaná vážná újma, která však není v rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany blíže vymezena, již nehrozí. Platí, že čím obecnější odůvodnění žalovaný zvolil k udělení mezinárodní ochrany, tím podrobnější odůvodnění v případě neudělení je možné očekávat, jak správně poukázal žalobce (viz rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. 8. 2018, č. j. 4 Az 68/2017-58). Žalovaný totiž při udělení doplňkové ochrany mohl nebezpečí újmy spatřovat ve velmi různých okolnostech či situacích, proto není dostačující nyní krátce sdělit, že situace se zlepšila, ale nedoplnit, v čem konkrétně se situace ve vztahu k žalobci zlepšila (zásadně a trvale) a z jakého důvodu mu již dříve předvídané nebezpečí nehrozí. Žalovaný pouze konkrétně uvedl, že se běloruské orgány již několik let nepokoušely žalobce vyhledat (naposledy v roce 2016 nebo 2017), což ovšem vzhledem k tomu, že

individuální azylový příběh žalobce nebyl důvodem pro přiznání doplňkové ochrany, je zjevně nevýznamnou skutečností, kterou lze využít nanejvýš podpůrně. Rozhodnutí žalovaného je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů.

36. Zároveň není možné se ztotožnit se závěrem žalovaného, že žalobce se pouze snaží o legalizaci pobytu na území České republiky prostřednictvím žádosti o prodloužení doplňkové ochrany. Tato forma mezinárodní ochrany mu byla udělena a opakovaně prodloužena žalovaným. Žalobce v žádostech o prodloužení doplňkové ochrany vždy opakoval, že s ohledem na to, že v Bělorusku vládne stále stejný autoritářský prezident, nic se tam nemění, a on se proto nemůže vrátit do vlasti. Na tuto argumentaci žalovaný opakovaně přistoupil tím, že mu prodloužil doplňkovou ochranu, nelze tedy klást žalobci k tíži, že s totožným odůvodněním podal žádost opětovně.
37. Žalobce dále namítl, že běloruským státním orgánům bude zřejmé, že žalobce v zahraničí pobýval na základě mezinárodní ochrany, neboť v cestovním dokladu nemá vylepený vízový štítek ani jiné oprávnění legálně pobývat v zahraničí, přičemž v zahraničí pobýval téměř 20 let. Žalovaný tuto jeho obavu odmítl jako nedůvodnou s tím, že nic nenásvědčuje tomu, že by za svůj zahraniční pobyt byl postižen. Běloruští občané dle podkladů, z nichž žalovaný vycházel, zpravidla za svůj zahraniční pobyt nejsou jakkoliv postihováni. Výjimkou jsou ale ti, kteří byli již před svým vycestováním v hledáčku běloruských státních orgánů. Žalobce během řízení vypověděl, že byl nucen ukončit svou práci na prokuratuře a následně odcestoval ze země na doporučení svého známého, jenž byl v dané době prokurátorem. Z toho je možné usoudit, že žalobce mohl ještě před vycestováním být předmětem zájmu běloruských státních orgánů. Žalovaný dále vycházel z toho, že za trestný čin diskreditace Běloruské republiky se zpravidla netrestá a pokud tamní orgány chtějí vyjádřit svou nelibost z toho, že daný občan hovořil v zahraničí o Bělorusku, „*uchylují se ke způsobování neformálních a spíše drobnějších životních nepříjemností*“. Takové tvrzení, které zcela odhlíží od individuálního azylového příběhu žalobce, nepředstavuje dostatečný argumenty pro to, že žalobce nebude postižen za svůj dlouhodobý pobyt v zahraničí. Nadto žalovaný závěrem pasáže, v níž se této problematice věnoval, přešel do ženského rodu a zřejmě hovořil o jiné osobě, neboť na rozdíl od této osoby ženského rodu žalobce minimálně v určitém období svého pobytu v České republice do určité míry veřejně aktivní byl, což doložil i fotografiemi z protestní akce. Proto ani tento jeho závěr není dostatečně přesvědčivý a žalobní bod je důvodný.
38. Jako nedůvodný naopak soud shledal žalobní bod, v němž žalobce tvrdí, že návrat do Běloruska by pro něj představoval zásah do jeho soukromého a rodinného života, neboť v České republice vede řádný způsob života již od roku 2001 a v současnosti žije s manželkou a dvěma dětmi, kteří zde mají povolen trvalý pobyt.
39. Žalovaný má obecně povinnost v řízení o žádosti o prodloužení doplňkové ochrany zjišťovat, zda nevyšly najevo skutečnosti, které by mohly odůvodňovat udělení doplňkové ochrany z jiného důvodu, než pro který byla tato ochrana původně přiznána. V takovém případě by totiž bylo namístě doplňkovou ochranu prodloužit z tohoto jiného (nového) důvodu (srov. rozsudek NSS ze dne 24. 7. 2013, č. j. 6 Azs 15/2013-35). V projednávané věci se žalovaný zabýval otázkou, zda vycestování žalobce může být v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, přičemž dospěl k závěru, že nikoliv.
40. Souvislost případného porušení práva na rodinný život zaručeného čl. 8 Úmluvy, popř. principu nejlepšího zájmu dítěte upraveného čl. 3 Úmluvy o právech dítěte s institutem

doplňkové ochrany lze analyzovat pouze skrze definici vážné újmy dle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu. Soud považuje za významné zdůraznit, že povinnost vycestovat z území České republiky nezakládá rozhodnutí o odnětí doplňkové ochrany (zejména pak toto rozhodnutí nepředstavuje zákaz pro povolení dalšího vstupu a pobytu na území), nýbrž skutečnost, že žalobci nesvědčí žádné pobytové oprávnění ve smyslu zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. Zákaz vstupu na území České republiky, jehož důsledkem je právě déle trvající zásah do rodinných vazeb cizince na území České republiky, je ukládán rozhodnutím o správním vyhoštění. Doplňkovou ochranu založenou na § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu (ani jinou formu mezinárodní ochrany) nelze považovat za nástroj, jenž by měl poskytnout ochranu soukromému a rodinnému životu beneficenta doplňkové ochrany, který vede na území České republiky. Ochrana před nepřiměřeným zásahem rozhodnutí orgánů veřejné moci do soukromého a rodinného života, který žalobce udržuje na území České republiky, je žalobci dostupná v řízeních, která ústí ve vydání rozhodnutí, jimiž se žalobci ukládá povinnost vycestovat z území České republiky a zakazuje vstup na její území. Z práva na soukromý a rodinný život nelze dovozovat povinnost smluvních států Úmluvy respektovat volbu dotčených osob ohledně země jejich společného pobytu (viz usnesení NSS ze dne 12. 5. 2016, č. j. 5 Azs 29/2016-19).

41. V tomto kontextu je tedy třeba vnímat opodstatněnost závěru, k němuž dospěla judikatura správních soudů, že pouze v důsledku povinnosti vycestovat z území České republiky do země původu nedochází k zásahu do soukromého a rodinného života žadatele o mezinárodní ochranu (tato povinnost by musela být spojena s dlouhodobým zákazem vstupu na území České republiky, jenž však nemá původ v rozhodnutí o odnětí doplňkové ochrany). Pod § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu lze podřadit případy, kdy by v důsledku vycestování cizince do země jeho původu byl porušen tzv. extrateritoriální účinek čl. 8 Úmluvy, tj. že by jeho vycestováním do země původu byl znemožněn jeho rodinný, případně soukromý život v jeho zemi původu, nikoliv že vycestováním by bylo znemožněno udržování a další rozvíjení rodinného a soukromého života etablovaného v České republice. Pouze v případě, že by návratem do země původu byl znemožněn rodinný či soukromý život v zemi původu, je legitimní zvažovat, zda přijímající stát není povinen umožnit beneficentovi doplňkové ochrany přenést jeho rodinný, resp. soukromý život na území přijímajícího státu, a případně, zda je mu za tímto účelem povinen také udělit doplňkovou ochranu (viz rozsudek NSS ze dne 28. 11. 2008, č. j. 5 Azs 46/2008-71, dále rozsudek ze dne 11. 6. 2009, č. j. 9 Azs 5/2009-65, a usnesení ze dne 12. 5. 2016, č. j. 5 Azs 29/2016-19). Ostatně z § 2 odst. 9 a 10 a § 14a odst. 1 zákona o azylu plyne, že z pohledu přiznání doplňkové ochrany je relevantní pouze hrozba vážné újmy, jejímž původcem je stát, jehož je žadatel o mezinárodní ochranu občanem, resp. soukromé osoby na území tohoto státu. Stát, jehož je žadatel občanem, může být původcem hrozby vážné újmy spočívající v zásahu do rodinného či soukromého života pouze v situacích, na které dopadá extrateritoriální účinek čl. 8 Úmluvy. Cizí stát nemůže ohrožovat rodinný a soukromý život, který žadatel o mezinárodní ochranu udržuje na území státu, v němž žádá o mezinárodní ochranu.
42. Žalobce ve správním ani soudním řízení neuvedl žádné skutečnosti, pro které by bylo právně či fakticky zcela vyloučeno, aby žalobce přenesl svůj rodinný život do své země původu, popř. do Ruské federace, jejíž občankou je žalobcova manželka. Je třeba odlišovat mezi nevolí některého z rodinných příslušníků následovat žalobce do země původu a existencí skutečné překážky nezávislé na vůli rodinných příslušníků. Žalobcovy děti jsou občany Běloruské republiky (poté, co byl žalobce zapsán jako jejich otec do rodných listů).

Žalobce netvrdil, že by jeho manželka jakožto občanka Ruské federace, s níž Běloruská republika udržuje velmi úzké vztahy, nemohla pobývat na území Běloruské republiky, popř. že by žalobce nemohl pobývat na území Ruské federace, pokud by se rodina rozhodla společně usadit v této zemi. V řízení tak nevyšly najevo žádné skutečnosti, které by aktivovaly extrateritoriální účinek čl. 8 Úmluvy. Podmínky pro prodloužení doplňkové ochrany z důvodu hrozby vážné újmy dle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu nejsou splněny.

43. Soud uzavírá, že z odůvodnění napadeného rozhodnutí by mělo jednoznačně vyplývat, že jsou pro neprodloužení doplňkové ochrany splněny všechny podmínky plynoucí z kvalifikační směrnice, tj. že je prokázáno, že došlo k podstatné (významné, dlouhodobé a nikoliv přechodné) změně okolností, které v minulosti vedly k udělení doplňkové ochrany žalobci. Za tím účelem by žalovaný měl důkladně, důsledně a kriticky posoudit zprávy, jejichž obsah rekapituloval v odůvodnění napadeného rozhodnutí, zejména odůvodnit, jak posoudil bezpečnostní situaci, stav právního státu a stav dodržování lidských práv v Bělorusku, respektive změnu těchto kritérií v předmětné době, tedy uvést, jaké skutečnosti v tomto ohledu má za prokázané a z čeho, jak je (kriticky) samostatně i ve vzájemné souvislosti vyhodnotil. Tyto své závěry však musí vztáhnout k osobním poměrům a „příběhu“ žalobce tak, aby bylo zřejmé, zda důvody pro udělení a prodloužení doplňkové ochrany trvají, či nikoliv. Je nedostatečné, aby žalovaný pouze shrnul či zkopíroval jednotlivá zjištění ze zpráv o zemi původu a na tomto základě konstatoval, že situace se změnila (ať k lepšímu, či k horšímu). Jelikož napadené rozhodnutí těmto požadavkům nevyhovuje, shledal je soud nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Soud doplňuje, že z důvodu nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí se nemohl zabývat aktuálním vývojem situace v Bělorusku po prezidentských volbách na podzim tohoto roku. To bude úkolem žalovaného v dalším řízení. V této souvislosti lze nicméně poukázat na to, jak významný je požadavek plynoucí z kvalifikační směrnice a rozsudku ve věci Bilali, aby změny situace v zemi původu byly podstatné (tj. významné a dlouhodobé) a vedly k odstranění příčin, jež vedly k přiznání doplňkové ochrany. Status beneficenta doplňkové ochrany nemůže být neustále zpochybňován z důvodu přechodných změn.

Závěr a rozhodnutí o náhradě nákladů řízení

44. S ohledem na shora uvedené soud zrušil napadené rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a současně podle § 78 odst. 4 s. ř. s. vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení. V něm je žalovaný vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).
45. O náhradě nákladů řízení mezi účastníky rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce byl v řízení zcela procesně úspěšný, ovšem žádné náklady mu v této souvislosti nevznikly. Soud proto rozhodl, že právo na náhradu nákladů řízení nemá žádný z účastníků.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů je stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 17. prosince 2020

Tomáš Kocourek, v. r.
soudce